

„Korupcijos samprata ir pasireiškimas Lietuvoje. Korupciniai nusikaltimai ir atsakomybė“

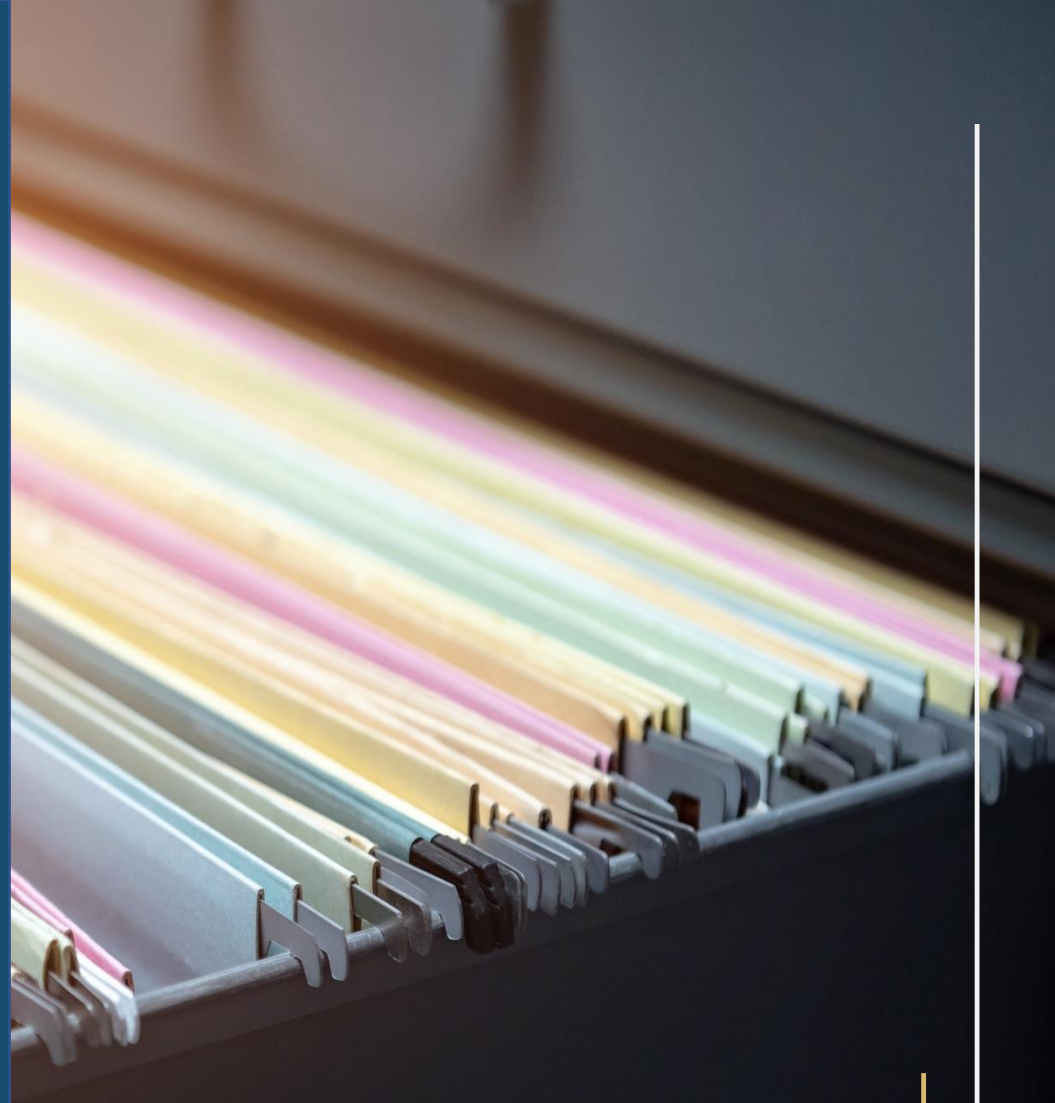
Antikorupcinio švietimo skyriaus

Vyriausioji specialistė Aira Gecevičiūtė

2022-10-06

Turinys

- Korupcijos samprata ir korupciniai nusikaltimai
- Sociologinės apklausos
- Praktinė dalis
- Naudingi šaltiniai

A blurred background image showing several people in a meeting or office setting. They appear to be looking at a screen or document, with their hands and faces out of focus.

STT veiklos kryptys

Korupcinių nusikaltimų tyrimas

Korupcijos prevencija

Analitinė antikorupcinė žvalgyba

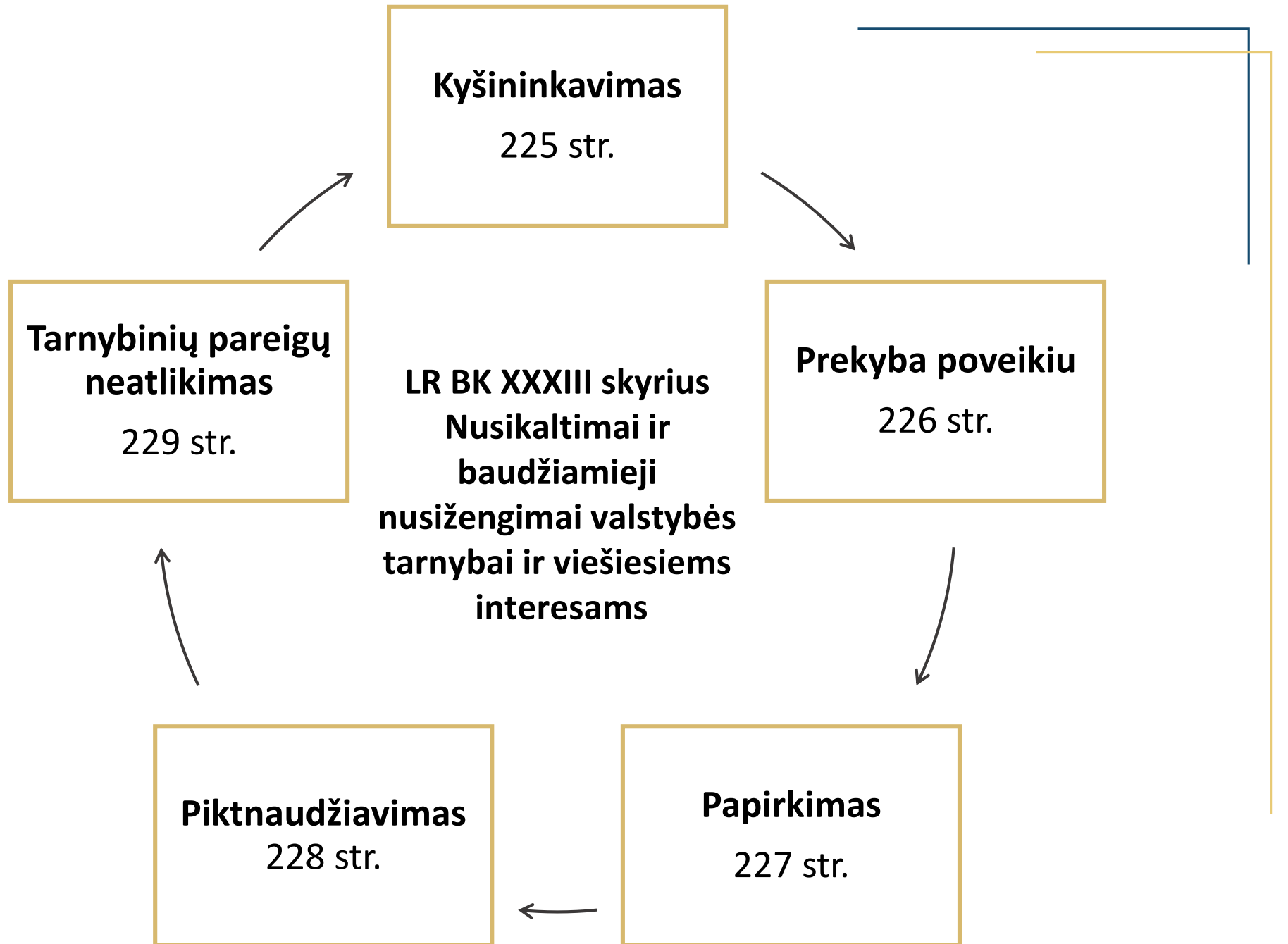
Antikorupcinio sąmoningumo didinimas

Korupcija – piktnaudžiavimas įgaliojimais siekiant naudos sau ar kitam asmeniui viešajame ar privačiame sektoriuje.

Korupcinių nusikaltimų tyrimas

Kyšininkavimas

Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 225 straipsnis numato 5 savarankiškas kyšininkavimo formas:

- kyšio priėmimą,
- pažadą priimti kyšį,
- susitarimą priimti kyšį,
- kyšio reikalavimą,
- kyšio provokavimą.

Nusikaltimas laikomas baigtu nuo bent vienos iš paminėtų alternatyvių veikų atlikimo momento.

Situacijų pavyzdžiai

a) Asmuo, užklyptas darant administracinį teisės nusižengimą ir siekdamas išvengti pažeidimo protokolo surašymo, nuobaudą paskirti įgaliotam pareigūnui pasiūlo „susitarti“.

Net pareigūnui įspėjus, kad toks pasiūlymas užtraukia baudžiamąją atsakomybę – įdeda pareigūnui į kišenę 200 Eur.

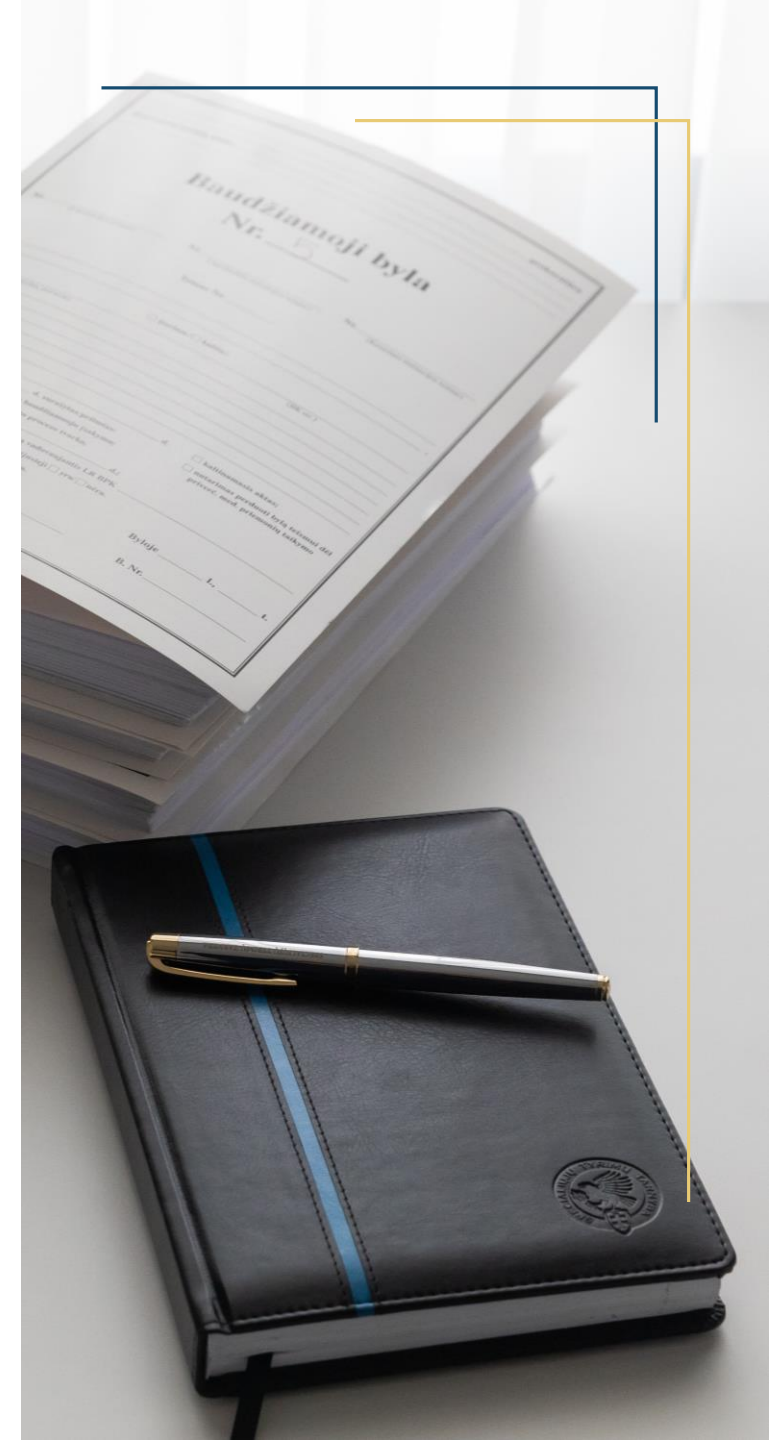
Situacijų pavyzdžiai

b) Įstaigos, kuri atlieka techninius patikrinimus ir priima sprendimus projektų derinimo procese, darbuotojai yra susibūrę į sporto klubą. Šis klubas turi paramos gavėjo statusą.

Įmonės, kurioms reikia palankaus minėtos įstaigos sprendimo derinant projektą arba atliekant patikrinimą, šiam sporto klubui mainais suteikia paramą.

Pagrindiniai korupcinių nusikaltimų bruožai:

- Ne mažiau kaip dviejų šalių dalyvavimas (t. y. „duodantysis – imantysis“);
- Turimi asmens įgaliojimai;
- Elgesys priešingas turimiems įgaliojimams;
- Naudos sau ar kitiems siekimas;
- Slaptas veikimas.

Teismų praktikos pavyzdžiai

Ikiteisminiai tyrimai pradėti gavus savivaldybių administracijų valstybės tarnautojų pranešimus.

Pirmoji byla susijusi su atveju Utenoje. Vienas pilietis savivaldybės administracijoje už tarnautojo teisėtą veikimą vykdant įgaliojimus – už konsultaciją, kabinete tarnautojui nežinant paliko banknotą.

Teismų praktikos pavyzdžiai (tęsinys)

Kita byla – Panevėžyje. Vienas asmuo valstybės tarnautojui iš savivaldybės administracijos už jo teisėtą veikimą vykdant įgaliojimus ir galimai už palankumą vykdant sutartį bandė duoti kyšį. Jis tarnautojui padavė dokumentų segtuvą, kuriame, kaip vėliau paaiškėjo, buvo įdėtas vokas su pinigais. Tarnautojai, baigiantis darbo dienai, suradę pinigus pranešė savivaldybės vadovams ir buvo kreiptasi į STT.

Teismas priėmė sprendimus šiose bylose. Kadangi asmenys, bandę papirkti valstybės tarnautojus, pripažino savo kaltę, kritiškai vertino savo veiksmus, buvo atleisti nuo baudžiamosios atsakomybės pagal laidavimą.

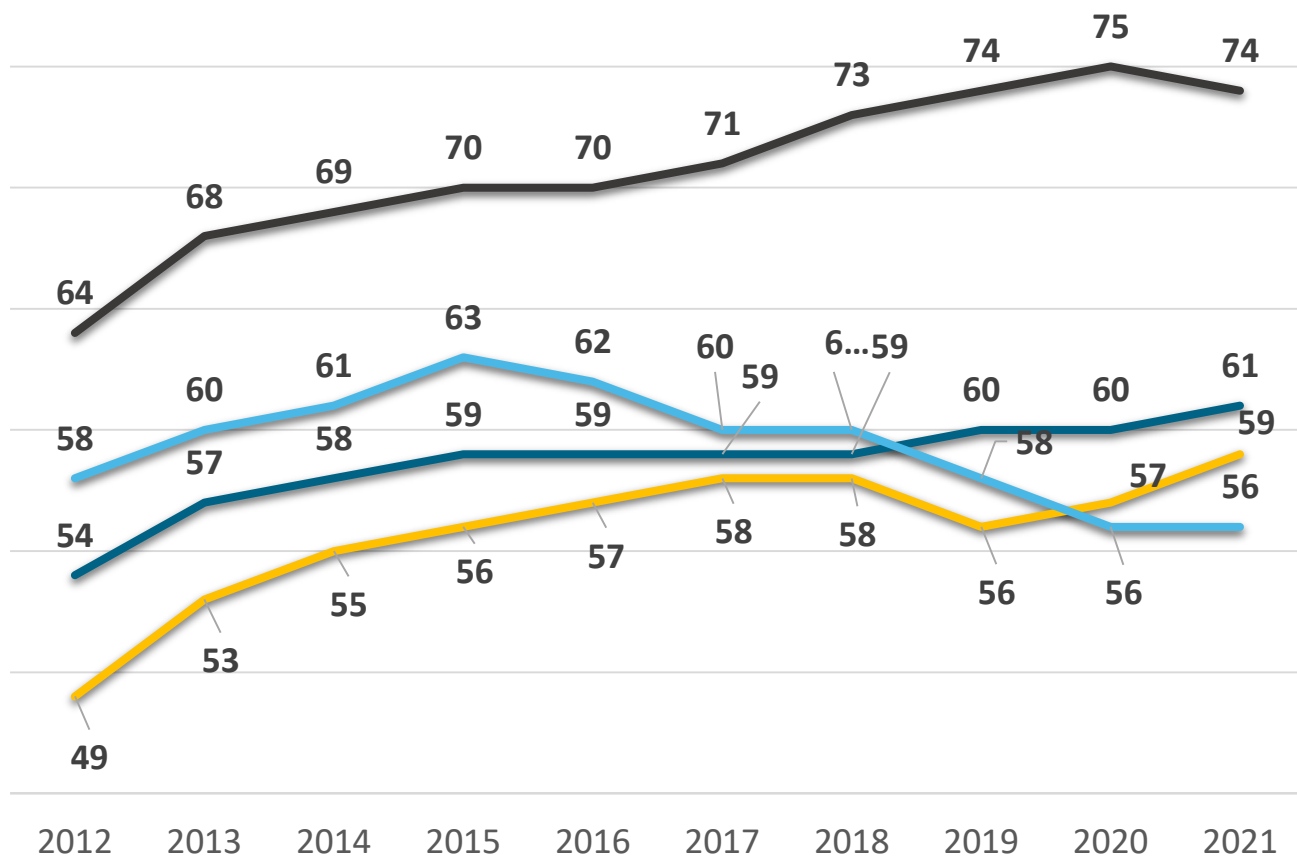
A blurred background image showing several people in a meeting or collaborative work environment. They appear to be looking at a screen or document, with their hands and faces slightly out of focus. The overall tone is professional and collaborative.

Sociologinės apklausos

ES šalių korupcijos suvokimo indeksas (KSI) 2021

Vieta	Valstybė	Balas	Vieta	Valstybė	Balas
1	Danija	88	36	Latvija	59
1	Suomija	88	41	Slovėnija	57
4	Švedija	85	42	Italija	56
8	Nyderlandai	82	42	Lenkija	56
9	Liuksemburgas	81	49	Čekija	54
10	Vokietija	80	49	Malta	54
13	Airija	74	52	Kipras	53
13	Austrija	74	56	Slovakija	52
13	Estija	74	58	Graikija	49
18	Belgija	73	63	Kroatija	47
22	Prancūzija	71	66	Rumunija	45
32	Portugalija	62	73	Vengrija	43
34	Ispanija	61	78	Bulgarija	42
34	Lietuva	61			

Korupcijos suvokimo indekso kaita 2012-2021

— Latvija — Lietuva — Estija — Lenkija

LIETUVOS POZICIJA

34/180 PASAULYJE

13/27 EUROPOS
SAJUNGOJE

3 BALAIS ŽEMESNIS
ĮVERTIS NEI ES
VIDURKIS

Transparency International tyrimas „Korupcijos suvokimo indeksas“, 2021 m.

„Lietuvos korupcijos žemėlapis“

Tyrimo pradžia –
2001 m.

Inicijuotas „Transparency
International“ Lietuvos
skyriaus, nuo 2011 m. –
koordinuojamas STT.

Tyrimo dalys: korupcijos
suvokimas, korupcinė
patirtis ir antikorupcinis
potencialas.

Tikslinės grupės:
gyventojai, įmonių
vadovai ir valstybės
tarnautojai.

Respondentų skaičius 2021 m.:
1005 gyventojai,
503 įmonių vadovai,
697 valstybės tarnautojai.

Korupcijos suvokimas

KORUPCIJOS PAPLITIMO SUVOKIMAS

KORUPCIJA – LABAI RIMTA PROBLEMA LIETUVOJE

Gyventojai

35%

4 vietoje ↑1
tarp kitų problemų

Įmonių vadovai

26%

5-6 vietoje ↓1
tarp kitų problemų

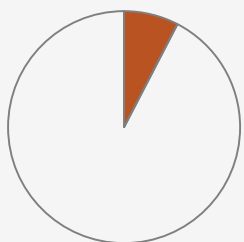
Valstybės tarnautojai

31%

6 vietoje ↓2
tarp kitų problemų

KORUPCIJA – PROBLEMA VEIKTI VERSLUI LIETUVOJE

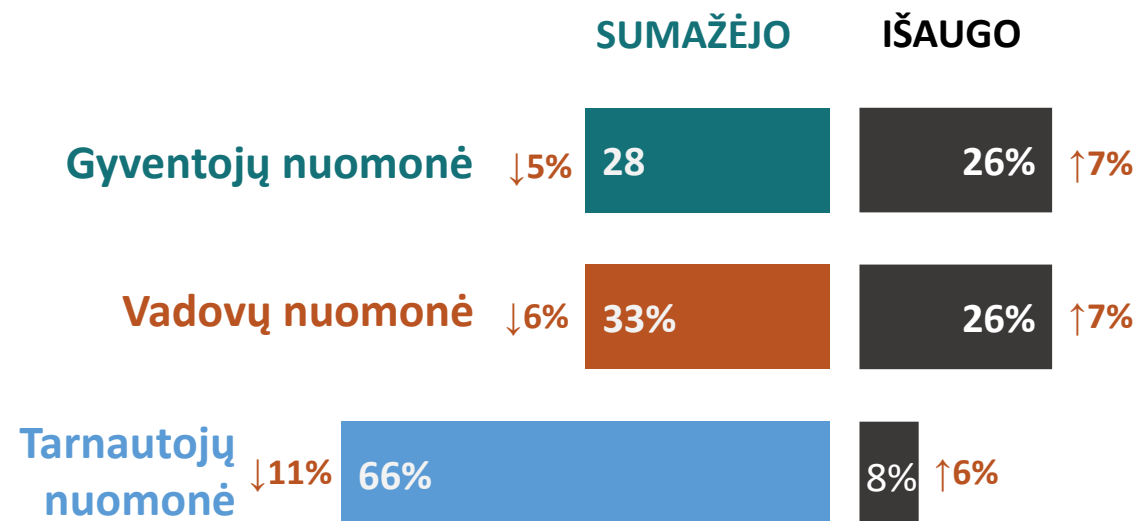

Įmonių vadovų teigia, kad korupcija – labai rimta problema vykdant veiklą Lietuvoje

7% ↓8%

KORUPCIJOS MASTO KAITOS VERTINIMAS

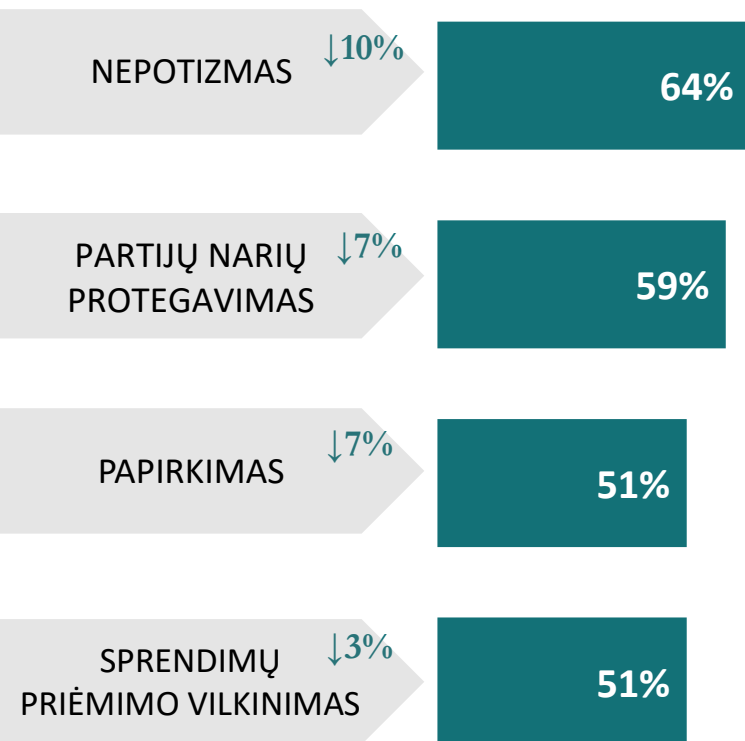
PER PRAĖJUSIUS 5 METUS, KORUPCIJOS MASTAI:

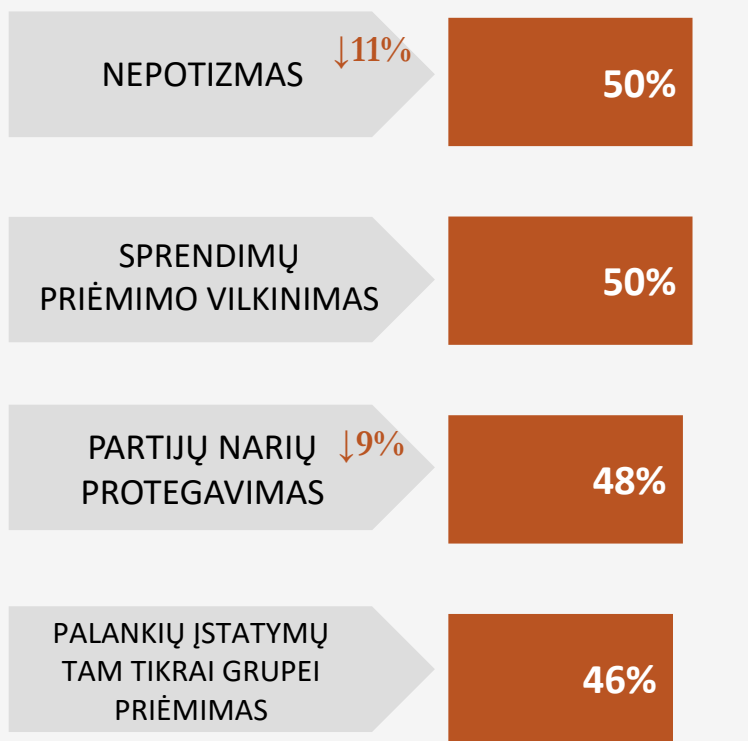
Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2020 m.

Labiausiai paplitusios korupcijos formos

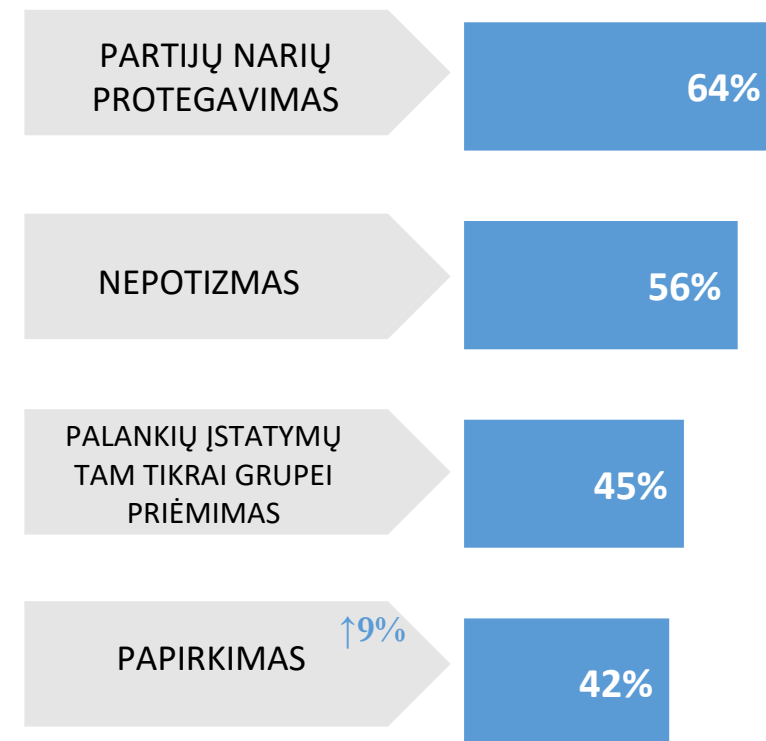
Gyventojų nuomonė

Įmonių vadovų nuomonė

Valstybės tarnautojų nuomonė

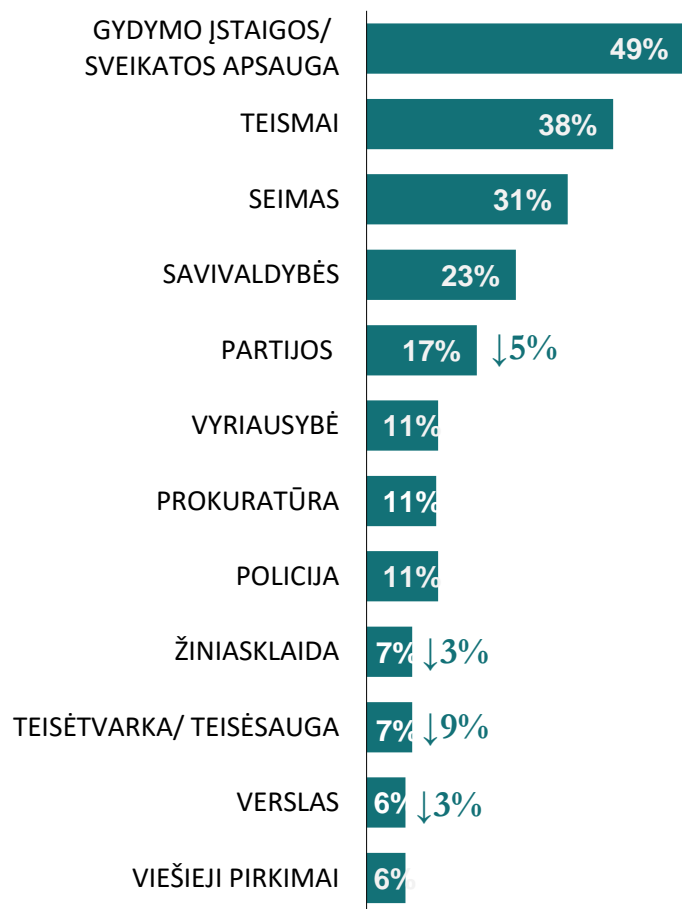

Korupcijos paplitimo institucijose vertinimas

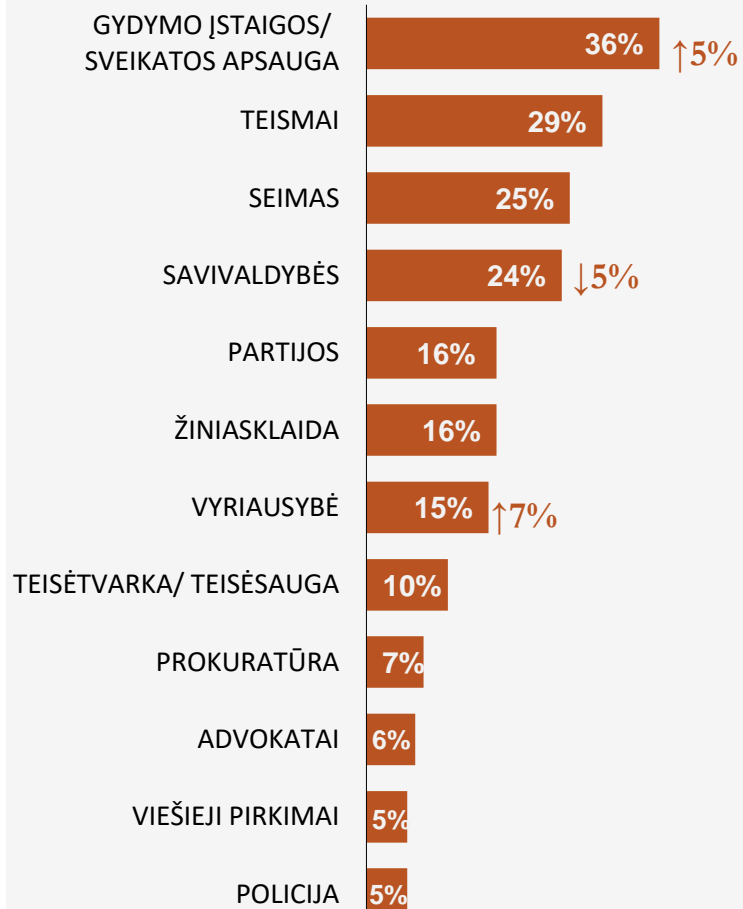
INSTITUCIJŲ / SRIČIŲ KORUMPUOTUMO VERTINIMAS

Įvardinkite 5 institucijas, kurios, jūsų nuomone, šiuo metu Lietuvoje yra labiausiai korumpuotos

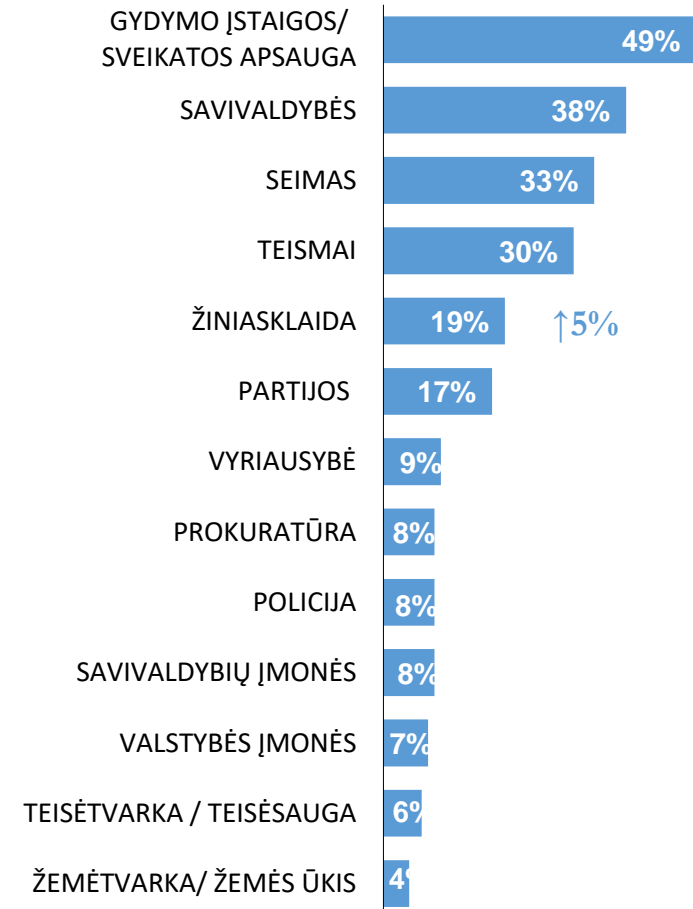
Gyventojų nuomonė

Įmonių vadovų nuomonė

Valstybės tarnautojų nuomonė

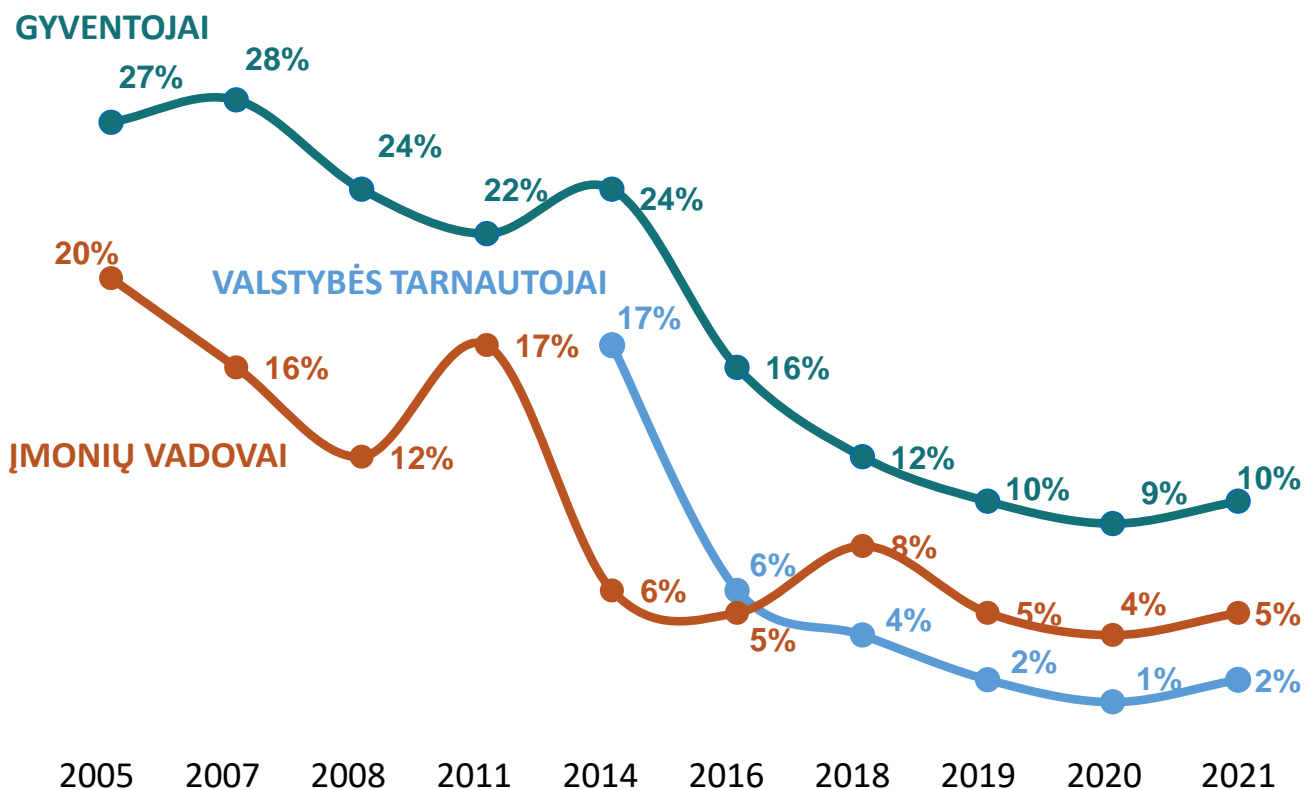

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2020 m.

Korupcinė patirtis

KORUPCIJOS PATIRTIS

PER PASTARUOSIUS 12 MĖN. TEKO DUOTI KYŠĮ

KYŠININKAVIMO INDEKSAI: TOP3

Dažniausiai kyšius gyventojai davė: per 5 m. laikotarpį susidūrę su institucija respondentai

	2021 m.	2020 m.	2016 m.	2011 m.
RESPUBLIKINĖSE LIGONINĖSE	17%	13%	27%	48%
MIESTO, RAJONO LIGONINĖSE	16%	10%	23%	44%
SAVIVALDYBIŲ SOCIALINĖS PARAMOS SKYRIUOSE	6%	1%	-	5%

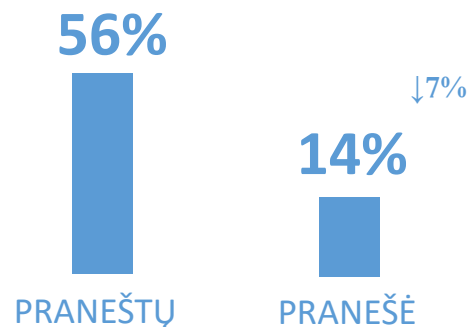
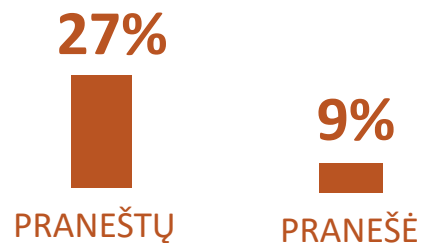
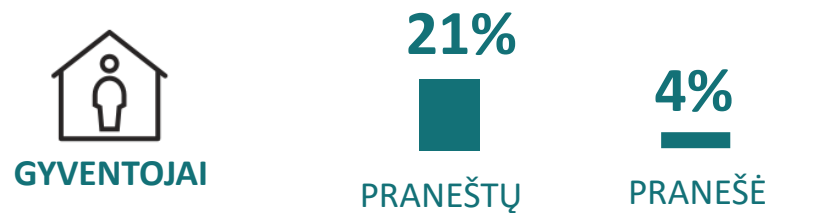
Dažniausiai kyšių iš verslo atstovų reikalavo: per 5 m. laikotarpį susidūrę su institucija respondentai

	2021 m.	2020 m.	2016 m.	2011 m.
SAVIVALDYBĖS ĮMONĖS	9%	3%	6%	-
TERITORINĖS MUITINĖS	8%	6%	10%	6%
ŽINIASKLAIDA	8%	5%	5%	10%
PRIVALOMOSIOS AUTOMOBILIŲ TECHNINĖS APŽIŪROS ĮMONĖS	7%	6%	10%	6%

Institucijose, kur reikalus per penkerius metus tvarkė bent 100 respondentų
Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai

Pranešimo apie korupciją potencialas

PRANEŠIMAS APIE KORUPCIJĄ

NEPRANEŠIMĄ PATEISINANČIOS PRIEŽASTYS

Prašau išsirinkti tris priežastis, kurios galėtų pateisinti nutylėjimą apie kyšio davimą ar paėmimą

Gyventojai

Įmonių vadovai

Valstybės tarnautojai

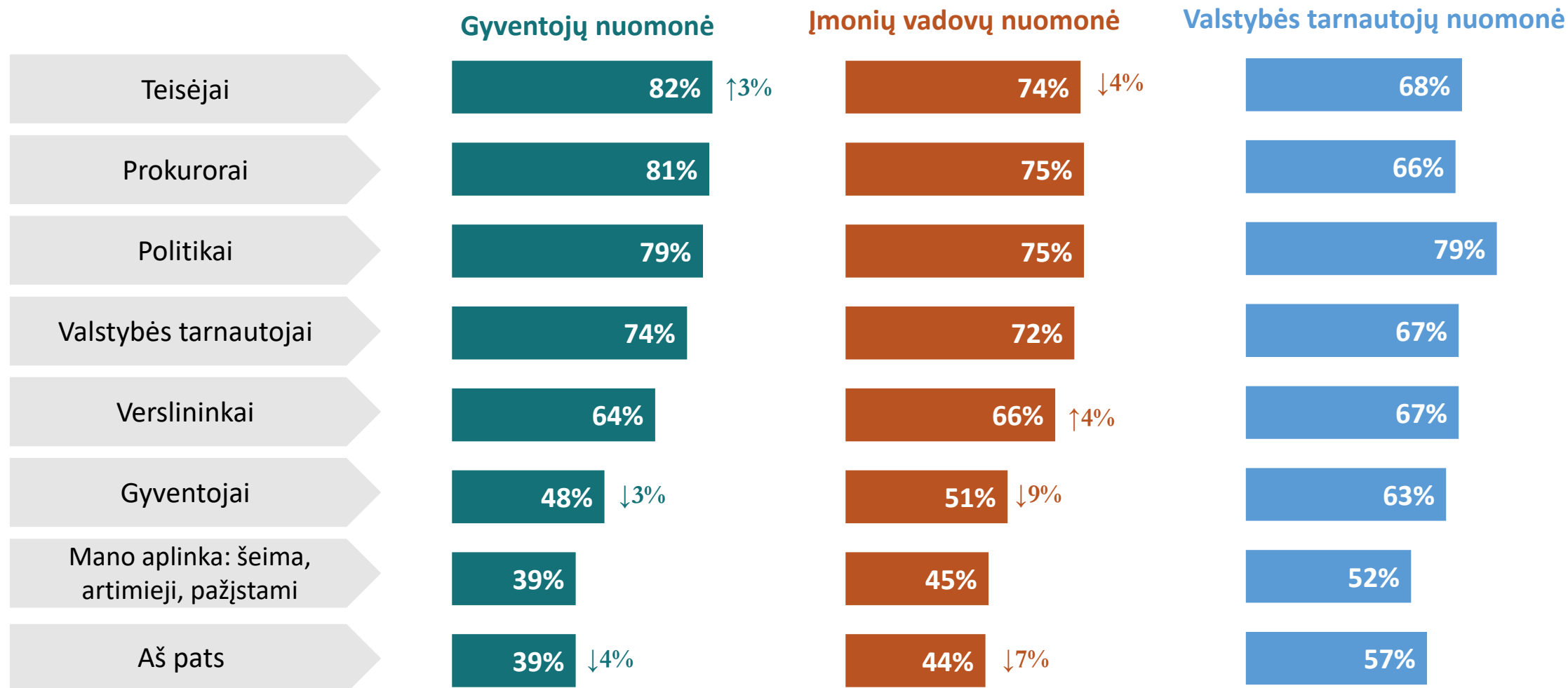

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2020 m.

Atsakomybė už korupcijos paplitimą Lietuvoje

VISUOMENĖS GRUPIŲ ATSAKOMYBĖS DĖL LIETUVOJE ESANČIO KORUPCIJOS MASTO VERTINIMAS

„Labai atsakingi“ ir „atsakingi“ suma

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai lyginant su 2020 m.

A blurred background image showing several people in a meeting or collaborative work environment. They appear to be looking at documents or screens, with their hands and faces slightly out of focus. A dark blue horizontal bar is overlaid on the lower part of the image.

Praktinė dalis

Situacija Nr. 1

Mindaugas neseniai pradėjo vadovauti valstybinei įstaigai. Netrukus jis pastebėjo, kad buvusio vadovo sprendimu, atlikus viešąjį pirkimą, įstaiga įsigijo elektroninį archyvą, kuris neatitinka įstaigos poreikių ir turi labai rimtų trūkumų, veikia netinkamai, o jam tobulinti numatyta skirti papildomai 300 tūkst. eurų. Ką patartum daryti?

- 1) Susisiekti su paslaugos tiekėju ir pareikalauti, kad trūkumus pašalintų nemokamai.
- 2) Jei tai iškiltų į viešumą, gali kilti skandalas dėl neefektyvaus valstybės lėšų naudojimo, todėl geriau viską kuo labiau slėpti.
- 3) Atlikti vidaus auditą. Jei bus nustatyta netikslumų ar trūkumų, kreiptis į prokuratūrą dėl tyrimo pradėjimo.

Situacija Nr. 2

Mero sekretorė Živilė tapo liudininke, kai savivaldybės meras, viršydamas savo įgaliojimus, nurodė savivaldybės administracijos direktoriui nutraukti nuomos sutartį su privačia įmone, nes jos savininkai atsisakė nurašyti mero 900 eurų skolą. Živilė mano, kad teisingiausia būtų apie tai pranešti, tik nežino kur. Ką patartum daryti?

- 1) Apie situaciją reikia pranešti Specialiųjų tyrimų tarnybai ir, jei nerimauja, kad gali nukentėti, kreiptis į Generalinę prokuratūrą, kad suteiktų pranešėjos statusą.
- 2) Geriau tylėti, nes vis tiek niekas nepasikeis, o ji pati labiausiai nukentės.
- 3) Suteikti merui šansą pasitaisyti, tiesiog tiesiai pasakant, kad jo poelgis neteisėtas, ir tikėtis, kad jis daugiau nebesielgs neteisėtai.

Situacija Nr. 3

Autoserviso tinklo generalinis direktorius Ernestas išsiaiškino, kad įmonėje paplitęs nelegalus pasipelnymo būdas ir iš norinčiųjų įsidarbinti reikalaujama susimokėti „papildomą mokestį“. Tai nepriimtina, kenkia įmonės reputacijai ir dar labiau atgraso profesionalius ir sąžiningus darbuotojus, kurių labai trūksta. Ką patartum Ernestui?

- 1) Stiprinti įmonės antikorupcinę aplinką. Aiškiai nustatyti, koks darbuotojų elgesys pageidaujamas, koks ne, kokios galimos pasekmės. Gerinti sričių, kuriose paprastai pasireiškia darbuotojų piktnaudžiavimas, valdymą. Įmonės interneto svetainėje paskelbti, kad įmonė netoleruoja piktnaudžiavimo, nurodyti kontaktą, kuriuo būtų galima pranešti apie neetišką ar nesąžiningą elgesį.
- 2) Atleisti nesąžiningus darbuotojus, nors darbo rankų ir taip labai stinga.
- 3) Įmonės viduje paskelbti, kad žinoma apie nesąžiningą kai kurių darbuotojų elgesį, ir tikėtis, kad jie pasitaisys.

A blurred background image showing several people in a meeting or collaborative work environment. They appear to be looking at a screen or document, with their hands and faces slightly out of focus. The overall tone is professional and collaborative.

Naudingi šaltiniai

STT E. mokymo platforma

- Viešajam ir privačiam sektoriams bei visuomenei
- Pasiekama bet kur ir bet kada
- Aktualiausia informacija vienoje vietoje
- Išduodami sertifikatai liudijantys kvalifikacijos kėlimą
- Nemokama

Daugiau informacijos – emokymai.stt.lt

Statistika (2021 rugsėjis – 2022 rugsėjis)

18 784
vartotojų

26 779
sertifikatų

Mokymų temos:

- Korupcijos samprata,
- Korupcinio pobūdžio nusikalstamos veikos,
- Interesų konfliktai,
- Dovanų politika,
- Pranešėjų apsauga,
- Sveikatos apsauga,
- Savivalda,
- Viešieji pirkimai,
- Privatus sektorius,
- EBPO svarba užsienio pareigūnų papirkimo kontekste,
- Užsienio pareigūnų papirkimas (*anglų k.*).

„Skaidrumo akademija“

LR Prezidento 2020 m. inicijuotas ir kartu su STT įgyvendinamas projektas.

Tikslas – skatinti organizacijas kurti stipresnę antikorupcinę aplinką, diegti naujas korupcijos prevencijos priemones.

Įgyvendinimas: gerosios antikorupcinės praktikos pasidalinimo renginiai.

Per 2021 m.: 14 renginių, kuriuose žiniomis pasidalino 53 ekspertai, dalyvavo daugiau nei 3 300 asmenų.

Šiuo metu „Skaidrumo akademijoje“ yra:
46 dalyviai, 26 mentoriai.
Daugiau:
www.skaidrumoakademija.lt

Kaip pranešti apie korupciją?

Atvykti į **STT**
atstovybę

Atsisiųsti
programėlę
„Pranešk STT“

Pranešti
internetinėje
svetainėje
www.stt.lt

Skambinti
(8 5) 266 3333

Rašyti el. paštu
pranesk@stt.lt

Geriausia diena būti skaidriam – šiandien!

Aira Gecevičiūtė

Vyriausioji specialistė

Antikorupcinio švietimo skyrius

El. paštas: aira.gecevicute@stt.lt

Tel. nr. 8 (706) 63 410

